

Russisk ”valg” til Statsduma’en den 19. september

Af *Hanne Severinsen*

Rusland er medlem af Europarådet, hvor medlemslandene har forpligtet sig til at fremme demokrati, menneskerettigheder og retssamfund.

De russiske vælgere, der ønsker forandring, vil imidlertid få det svært ved det kommende valg. Det er kun Putin-godkendte partier og kandidater, der har kunnet stille op. Valget kører over 3 dage, så arbejdsramte lokale observatører har svært ved at stille op.

Lovgivningen om ”fremmede agenter” er senest strammet yderligere, så at man diskvalificeres, hvis man bare har haft noget at gøre med en således stemplet gruppe.

Den 19. august arrangerede Carl Erik Foverskov og jeg i samarbejde med ”Copenhagen for Navalny” en høring på Christiansborg om det kommende valg, hvor mange i opposition enten er fængslet eller flygtet til udlandet. Mødet skulle skabe større opmærksomhed om de mere og mere undertrykkende forhold, som russerne lever under - og skulle handle om, hvad vi i Europa kan gøre for at hjælpe den russiske befolkning, der ikke kan stille meget op via stemmesedlen.

Derfor deltog også Andrius Kubilius, tidligere premierminister i Litauen og nuværende Ruslands-rapporteur for EuropaParlamentet, virtuelt i hele konferencen og advokerede for mere præcise sanktioner med tilhørende gulerødder.

Som medlem af OSCE er Rusland forpligtiget til at modtage valgobservatører. Derfor gennemførte ODIHR en behovsmission, som den 25. juni konkluderede, at der ville være brug for 80 langtidsobservatører og 420 korttidsobservatører.

Fra venstre Martin Lidegaard MF/RV, Hanne Severinsen, Vladimir Milov, Fedor Krasjeninnikov 19. aug. 2021

Den Danske Helsinki-Komité for Menneskerettigheder

Rusland ville kun tillade 50 ODIHR-observatører og 10 OSCE PA observatører, hvorfor OSCE besluttede ikke at stille op. Europarådet vil dog stadig sende valgobservatører. Så man er nu i en lignende situation, som man var i 2007, hvor jeg var valgobservatør i Jekaterinburg for Europarådet uden logistisk støtte fra OSCE.

Der skal vælges 450 mandater til Dumaen. Til og med valget i 2011 havde man proportionalvalg med 7% spærregrense, som kun 4 partier klarede. Ved valget i

Nyhedsbrev nr. 3/2021

2011 opnåede Putins støtteparti Forenet Rusland 49,32 % af vælgernes stemmer, hvilket udløste 238 mandater. I 2007, hvor Putins parti fik 64,30% udløste det 315 mandater. Spærregrænsen blev efter 2011 nedsat til 5%, hvilket potentielt kunne medføre, at Forenet Rusland ville miste flertallet i Dumaen ved valget i 2016.

For at undgå dette blev valgloven ændret, så at halvdelen af mandaterne nu skulle vælges ved flertalsvalg i enkeltmandskredse ("First past the post"). Og det førte så til, at 54,2% i proportionalvalget udløste 140 ud af 225 proportionelle mandater og at 203 af enkeltmandskredsene gik til Putin.

Det er den valgmetode jeg - som valgobservatør i flere lande - oplever som autoritære lederes bedste udvej til at fastholde magten.

Derfor har de oppositionelle grupper og især Navalnijs tilhængere nu ændret strategi. Tidligere har man opfordret til at boykotte valget. Nu fører man kampagne for "smart election". Det vil sige, at selvom alle kandidater er godkendt af Putins regime og derfor ikke er særlig meget i opposition, så prøver man nu at identificere og stemme på den kandidat, som har den største mulighed for at slå Putins kandidat. (Det gav en vis succes ved tidligere lokalvalg - og er i øvrigt en strategi, som oppositionen i Ungarn vil forsøge sig med til valget næste år).

Det er tvivlsomt om det vil lykkes. I realiteten er valgresultatet givet på forhånd. Derfor ønskede vores russiske deltagere i høringen også, at OSCE vil skrive en særdeles kritisk rapport om valget – og at Europarådet stiller spørgsmålstegn ved valgets legitimitet – og dermed ved, om de nye russiske Dumarepræsentanter ved den næste parlamentariske forsamling overhovedet kan godkendes.

Ruslandshøring i Folketinget den 19. august 2021

Af Daria Wagner

"Det skulle ikke være nemt. Men når man har med Rusland at gøre, så kan man bare regne med at alt bliver super svært".

Den 19. august holdtes en høring "om menneskerettighedssituationen i Rusland og det kommende Duma-valg – set fra et europæisk perspektiv" på Christiansborg. Den var arrangeret af aktivistgruppen "Copenhagen for Navalny" i samarbejde med to medlemmer af Den Danske Helsinki-

Komité, Hanne Severinsen og Carl Erik Foverskov. "Copenhagen for Navalny" er en gruppe civile aktivister hovedsageligt bestående af en velintegreret russisk-talende diaspora og danske ildsjæle, som gerne vil se vores store nabo Rusland blive et normalt og demokratisk land, hvor menneskerettigheder respekteres.

Den oprindelige tanke var, at det ville være godt, hvis Navalnys tætte allierede mødte den dansker, som skulle lede en international observationsindsats på vegne af PACE. Michael Aastrup Jensen er formand

Andrius Kubilius

for monitoreringskomiteen i PACE. Michael takkede ja til at være vores vært, og vi gik i gang med at forberede et program for høringen og for et 3-dages besøg i Danmark af Vladimir Milov og Fedor Krasjeninnikov.

Knap var vi ved at offentliggøre programmet, da Rusland indførte en voldsom begrænsning i antallet af internationale observatører (helt ned til 60 fra op mod 500) samt yderligere krav (f.eks. om at observatørerne skulle vaccineres med den skandaleramte Sputnik vaccine), som betød at den internationale mission måtte takke nej tak. Michael Aastrup Jensen skulle alligevel ikke til at observere, og nu blev han nødt til at prioritere andre parlamentariske opgaver på dagen højere.

Heldigvis for os trådte Martin Lidegaard til som vært og taler og reddede vores høring. Den fik også en ny vinkel. Martin skulle minde os alle om, hvorfor Rusland udgør en top sikkerhedstrussel for Danmark. Men begivenheder i Kabul på høringsdagen kaldte til ekstraordinære møder om nødevakuering fra Afghanistan og vendte op og ned på vores program igen. Vi var heldige, at Martin fandt lidt tid til os alligevel, og fortalte om meget vigtige overvejelser vedrørende strategien mod Rusland: tiltagene skal ikke ramme den brede befolkning, og man bør i stigende grad tænke på gulerødder til Putin.

Vladimir Milov har været vice-energiminister i Rusland, hvor han forgæves forsøgte at gennemføre reformer i 2002 i en regering under Putin som præsident. Vladimir var fuldstændigt på bølgelængde med Martin Lidegaard, at det er nationens ve og vel, som betyder mest for den pro-demokratiske opposition ledet af Navalny, og det ville være stort, hvis man kunne tilbyde Putin nogle attraktive valg til gengæld for en ”pæn opførsel”: frigivelse af de politiske fanger, som tæller over 400 mennesker i skrivende stund og tilbagerulning af ”ekstremist”-loven, ”uønsket organisation”-loven og ”udenlandsk agent”-loven.

Problemet er umiddelbart det, at Putins parti Forenet Rusland står med en historisk laveste opbakning (målt af Kremls mest loyale opinionsmåler) på 27% til valget om tre uger. Det er derfor usandsynligt, at Putin på nogen måde vil mindske grebet om civilsamfundet og medierne. Tværtimod. Desperate tiltag som daglige husransagelser, arrestationer, erklæring af strubevis af mennesker, NGOer og medier som ”uønskede”, ”ekstremistiske” og ”agenter”, vidner om en Putin i vild panik.

Og Vladimir taler af personlig erfaring – han måtte selv med familie søge sikkerhed i eksil i Litauen for at beskytte sin lille dreng på 4 år. Vladimir opfordrede Danmark – og hele verden - til ikke at anerkende resultatet af det kommende Duma-valg, fordi alle kandidater fra oppositionen er ryddet af vejen, der er ingen internationale observatører for første gang i Ruslands historie, og der er introduceret ikke-anonym elektronisk afstemning, som ingen – ud over staten selv - har kontrol over. De tre døgn, som afstemningen skal strække sig over, er også til for at forbedre muligheder for fusk, da det er næsten umuligt at kontrollere indsprøjtninger af valgsedler om natten.

Fedor Krasjeninnikov opfordrede den russiske diaspora i hele verden til aktivt at deltage i valget, til at observere valget for at forhindre massiv valgfusk for at dokumentere et nederlag til Putins parti. Fedor opfordrede også til ikke at anerkende resultatet af Duma-valget og til at ikke betragte de valgte som repræsentanter for befolkningen i Rusland. Holdningen til dem bør være den samme som overfor den hviderussiske diktator Lukasjenka.

INDHOLD:

Russisk ”valg” til Statsdumaen 19. sept.	1	Georgiens og Hvideruslands sikkerhedstjenester	11
Ruslandshøring i Folketinget	2	samarbejder	
Det illiberale Europa – udviklingen i Polen og Ungarn lige nu	5	Borgerforslag indvarsler ny flygtningepolitik	12
En epokes afslutning? Afghanistan og Vesten	7	Blokering af HDIM 2021	15
		Opslagstavlen	17

De er ikke parlamentarikere, de er bedragere. Putin må forstå, at hvis han vil gennemføre præsidentvalget i 2024 på samme måde, så vil han møde Lukasjenkas skæbne og de europæiske landes afvisning af valgresultaterne.

Andrius Kubilius fortalte om det store arbejde, som han udførte for EU-Parlamentet med at udarbejde en ny Ruslandsstrategi. Den nye strategi er godkendt af EUs udenrigsministre og skal til afstemning i EU-Parlamentet primo september. Den indeholder tre vigtige budskaber:

- Modvirk Ruslands aggressive adfærd uden for Rusland og modarbejd intern undertrykkelse af befolkningen;
- Gå imod de hybride trusler, som Putins regime bruger dygtigt, ikke kun i Europa og dets nære nabolag, men også i USA;
- Deltag i og støt det demokratiske samfund i Rusland og udenrigs strategisk med alle tilgængelige midler.

Carl Erik Foverskov mindede forsamlingen om, at det var omkring 30-års dagen for statskuppet i Rusland, hvor kupmagere forsøgte at få Rusland tilbage på den totalitære kurs. Og nu er den russiske virkelighed mere barsk end under Sovjet i 1970-80erne med flere politiske fanger og voksende statsterror. Han fordømte Putins nuværende kurs i meget stærke vendinger, hvad der gav stor moralsk støtte til de russiske gæster og de internationale aktivister blandt publikum.

Jeg fik også lov til at sige et par ord til sidst. Jeg talte om, at prodemokratiske aktivister søger værktøjer og projekter, som kan hjælpe til at forbinde menneskerettigheder og demokratiske værdier til den velstand og sikkerhed, som vi nyder godt af i Danmark. Det er en stor udfordring, at mange russere i Rusland og i udlandet ingen eller kun ringe værdi ser i demokratiske rettigheder og friheder. Selv om at de udenpå kan virke velintegrerede og adlyder love og regler, så indgår de demokratiske rettigheder og friheder ikke i deres sæt af værdier og succeskriterier. Og det er et problem ikke kun for russerne selv, men også for det danske civilsamfund.

Selve høringen var dermed en støtteerklæring til aktivisterne, at vi ikke er ”ekstremister”, men at vi prøver at fremme en – også for Danmark – vigtig en sag. Tak!

Andrius Kubilius 19. aug. 2021

Nyhedsbrevet udgives af Den Danske Helsinki-Komité for Menneskerettigheder, som er en uafhængig, frivillig organisation, der arbejder for styrkelse af demokrati, menneskerettigheder og mindretalsbeskyttelse i OSCE-regionen. Artikler og bidrag tegner ikke nødvendigvis komiteens og redaktionens holdninger. Redaktion: Philip Maschke, Hanne Severinsen og Karsten Fledelius (ansvarlig overfor presseloven). Tlf. +45 3391 8118 – e-mail: main@helsinki-komiteen.dk – hjemmeside: www.helsinkicommittee.dk

Det illiberale Europa - udviklingen i Polen og Ungarn lige nu

Af Søren Riishøj

Da muren faldt, og senere da EU udvidede mod øst, så mange frem til et nyt og udelt Europa. I det ”nye Europa” blev der talt rigtig meget om ”catching up” med det rige ”gamle Europa”. Sådan er det som bekendt ikke gået. Skillelinjen mellem det gamle og det nye Europa er tværtimod blevet tydeligere. Identitetspolitik er fået stigende betydning. Højre-venstre delingen har mistet betydning. Det har bragt ekstra fokus på fænomener som nationalisme, illiberalisme og populisme.

Mange i det gamle Europa fortryder, at EU blev udvidet i 2004 og 2007. Udvidelsestrætheden er vokset. Måske et nyt jerntæppe er ved at sænke sig over Europa med det illiberale over for det liberale Europa. Vi har simpelt hen ikke lært at leve i et Europa med indtil videre 27 lande med meget forskellig historie og kultur.

Nogle lande, f.eks. Slovakiet, er nærmest ”historieløse”, nogle helt nye som selvstændige stater, andre igen er genskabte efter lange perioder, hvor de var underlagt store imperier, helt frem til Første Verdenskrig. De baltiske lande var selvstændige i mellemkrigstiden. Derefter blev de en del af Sovjetunionen frem til 1991. Jugoslavien brød sammen hurtigt efter murens fald og er i dag endt som 7 stater, hvoraf kun to, Serbien og Montenegro, var selvstændige lande før 1914. Medlemskab af EU og NATO har bestemt ikke fjernet meningsforskellene mellem de enkelte lande i Central- og Østeuropa. Mange af konflikterne er historisk betingede. At være ”europæer” opfattes meget forskelligt. Det værste, vi kan gøre, er at undlade at forstå konflikterne. Ellers kan de ikke løses. By-land modsætninger ser vi i mange lande, ikke kun i det nye Europa, både ved de nationale og lokale valg. Der er gode grunde til, at socialt marginaliserede borgere ikke stemmer liberalt og ”mainstream” og heller ikke lokkes af venstrefløjspartier, men stemmer national-konservativt.

Lige nu er der særligt stort fokus på *Polen og Ungarn*. Forventningerne til de to lande var store, da murens faldt. Rumænien og Bulgarien, som blev medlemmer af EU i 2007, betragtes som mere ”tilbagestående”. Særligt for Polen og Ungarn under Kaczyński og Orbán er, at de optræder provokerende, at de ønsker at ændre EU inde fra og nægter at bøje sig for det, de kalder ”liberalt diktatur”. Milliardæren Georg Soros og hans pengetank, Open Society Bevægelse og det uafhængige Centraleuropæiske Universitet (tidligere i Budapest, nu i Wien), ses af Orbán og ligestillede som ”fjender af folket”, da de forsvarer fri markedsøkonomi, globalisme og undergraver af nationalstaten. De står for det nok så omtalte ”TINA”, at ”There Is No Alternative” til liberalt status quo, dvs. reelt ingen handlefrihed. Når det gælder Rusland, er Orbán og Kaczyński slet ikke enige. Polen går ind for den hårde linje over for Rusland, Orbán derimod optræder pragmatisk, fastholder de politiske og økonomiske forbindelser og spiller på dem over for Bruxelles.

De forestående parlamentsvalg

Ungarn skal have parlamentsvalg i 2022, Polen i 2023. Men som det ser ud lige nu, er det langt fra sikkert, at regeringerne i Polen og Ungarn bliver genvalgt. *Polen* oplevede ved præsidentvalget næsten dødt løb mellem den liberale kandidat (Rafał Trzaskowski) og den siddende national-konservative præsident (Andrzej Duda). Flere store byer, deriblandt Warszawa og Gdansk, har liberale borgmestre. Den samme tendens oplever vi i *Ungarn*, hvor hovedstaden Budapest ledes af den liberale Gergely Karácsony, der er udset til at blive Ungarns nye ministerpræsident, skulle oppositionen vinde næste valg. Regeringerne i Polen og Ungarn har som i mange andre europæiske lande haft store problemer med at håndtere Covid-19 pandemien. Det har ikke øget valgchancerne.

Lov og Retfærdighedspartiet i Polen har ikke længere flertal i parlamentet. Jarosław Gowin og hans parti ”Porozumienie” (”Aftale”), et liberalt centrum-højre parti, er blevet ekskluderet fra

regeringskoalitionen, Forenet Højre. Polen har derfor i dag en mindretalsregering. Den har i visse sager fået støtte fra partiet Kukiz-15, f.eks. i sagen om lukning af det amerikanske Tv-selskab "TVN", og fra Venstreblokken i forbindelse med vedtagelsen af regeringens ny økonomiske plan (kaldt "Polski Ład"). Muligvis vil præsident Andrzej Duda nedlægge veto mod loven om at nationalisere TVN og TVN24. Viktor Orbán har ud over uheldig håndtering af Covid-19 pandemien i de seneste måneder været plaget af skandalen om aflytning af journalister og andres telefoner ("Pegasus-skandalen"). Men Viktor Orbán står stærkere end Lov og Retfærdighedspartiet (PiS) i Polen, da hans parti Fidesz er godt disciplineret og i hele ti år har haft et solidt flertal bag sig i parlamentet, nok til at ændre forfatningen.

Religion og domstole

Religion spiller ikke samme rolle i Ungarn som i Polen. Ungarn og Polen er i konflikt med EU, især når det gælder det retlige område. De er her under trusler om bøder, idømt af EU-domstolen, blevet tvunget til at opgive eller ændre bestemte love på retsområdet, f.eks. omkring dommerudnævnelser og (i Polen) i spørgsmålet om den instans, der skal kontrollere dommerstanden, også kaldt Disciplinærkammeret. Ungarn og Polen er også blevet beskyldt for at udnævne dommere politisk og for at sætte deres egne love og grundloven over EU-retten. De to regeringer henviser - ikke med urette - til, at dette at udnævnte dommere politisk og sætte egne love øverst også er praksis i flere lande i det gamle Europa, herunder Tyskland. Kort sagt betragter de en stor del af kritikken som udtryk for dobbeltstandarder, en diskrimination af det nye Europa og udtryk for det omtalte "TINA".

Som sagt, i 2022 skal Ungarn og året efter Polen have parlamentsvalg. Meget står på spil og kapløbet bliver efter alt at dømmes tæt. Donald Tusk er vendt tilbage til polsk politik, og det har bestemt gjort en forskel. Han har ihærdigt kæmpet for at oppositionen skal optræde samlet i valgkampen, sådan at vælgerne har et klart alternativ til Kaczyńskis parti. Hans parti, Borgerplatformen, er gået frem i meningsmålingerne, men mest på bekostning af andre borgerlige partier. I Ungarn har hele 6 partier i opposition til Fidesz valgt at opstille i fællesskab efter "Netanjahu-modellen" kendt fra Israel. De spænder fra det yderste højre til det yderste venstre. Målet er at begrænse stemmespildet. Vinder oppositionen vil det vække opsigt og glæde hos mange, men vi skal ikke forvente politisk stabilitet. Udsigten hertil synes at være bedre i Polen, selv om oppositionen også dér har problemer med at optræde enigt og at opstille et alternativ over for vælgerne.

Budapests borgmester Gergely Karácsony

En epokes afslutning? – Afghanistan og Vesten

Af Karsten Fledelius

Den 25. august 2021 – 10 dage efter Kabuls fald – indledte den 98-årige historiker og statsmand Henry Kissinger et essay i tidsskriftet Economist med følgende ord:

»Talibans magtovertagelse i Afghanistan sætter fokus på den umiddelbare udfordring at få evakueret titusinder af amerikanere, allierede og afghanere, som er strandet over hele landet. Deres redning bør være vores mest påtrængende prioritet. Men den mere grundlæggende udfordring er, hvorledes Amerika mente sig nødsaget til at trække sig tilbage ved en beslutning, som blev taget uden mange varslinger til eller konsultationer med sine allierede eller med det folk, som var mest direkte involveret i 20 års opofrelse. Og at man over for offentligheden har præsenteret den grundlæggende udfordring i Afghanistan som et valg mellem fuld kontrol med Afghanistan eller total tilbagetrækning.«

Det klæder den gamle statsmand, at han nævner den umiddelbare humanitære nødsituation først. For erfaringerne med Talibans optræden over for deres fjender fra årtusindskiftet og senere bør ikke give nogen illusioner om, hvad der vil forestå, hvis man falder i deres hænder. Det er patetisk at høre præsident Biden bebrejde sin afghanske kollega, at han flygtede – da Taliban tog magten i 1996 og daværende præsident Najibullah blev på sin post og overgav sig, blev han tortureret til døde, herunder kastreret, og fik sin livløse krop maltrakteret mod alle islamiske regler. Der er absolut ingen garanti for, at Ashraf Ghani havde fået en bedre behandling, hvis han var forblevet på posten i præsidentpaladset. Nu kan han dog stadig repræsentere den legitime statsmyndighed i eksil.

Ghani og den afghanske regering er på det seneste blevet kritiseret for udbredt korrupsion som en form for undskyldning for at svigte den. Men hvem har medansvar for korrupsionen andre end den vestlige beskyttelsesmagt, som indtil august var den legitime regerings vigtigste samarbejdspartner og beskytter? Og hvor skal man placere ansvaret for, at man nu overlader store mængder af avancerede våben til den fjende, man indtil for nylig bekæmpede? Intet under, at USAs allierede nu må spørge sig selv, om den uberegnelige og upålidelige Trumps afløser på præsidentposten egentlig er mere troværdig end sin forgænger som leder af verdens, og vestens, traditionelt stærkeste militæralliance?

Den amerikanske hovsa-tilbagetrækning virker særligt foruroligende, når man sammenligner med tidligere tilbagetrækninger fra Afghanistan. Da Sovjetunionen officielt trak sine sidste tropper ud i april 1989, fortsatte en støtte til landets kommunistiske regering, som gjorde det muligt for daværende præsident Najib (som senere islamiserede sit navn til Najibullah) at skabe en overgangsregering, som endda overlevede bortfaldet af støtten fra Sovjetunionen efter dennes opløsning i december 1991. Sovjet sørgede kort sagt for, at den indsats, man havde lagt i den modernisering af landet, som havde fundet sted siden 1970erne, ikke faldt fuldstændig sammen. Det var først med Talibans kup i 1996, støttet af Al-Qaeda, at et radikalt islamistisk terrorregime blev etableret i det krigshærgede land, som kom til at fungere som base for al-Qaeda helt frem til efteråret 2001.

USAs allierede må spørge sig selv, hvorfor det er så vigtigt, at vi trækker os ud af Afghanistan før 20-årsdagen for Al-Qaedas angreb på USA den 11. september 2001? Er det virkelig så væsentligt at understrege det symbolske i det, som i islamisternes øjne uundgåeligt må ses som en triumf: at USAs tilbagetrækning viser hullheden i hele argumentationen for koalitionen indsats gennem 20 år.

Det var ikke menneskerettigheder og nationsopbygning i Afghanistan, som var det centrale mål, men at hævne overfaldet på USA i 2001 og straffe landet for at have været base for terrorister. Over for de danske soldater, hvoraf over 40 gav livet for at beskytte Danmark mod islamisk terrorisme ved deres indsats i Afghanistan og Irak, og for de veteraner, som stadig må kæmpe med traumer fra deres krigsoplevelser, er den abrupte tilbagetrækning et eklatant eksempel på selvcentreret og tankeløs ledelse fra den magt, som Danmark har lænet sig op ad gennem så mange år og hvis lederskab vi har støttet så meget på. Og som vi stod last og brast med i 2001?

Hvor skal vi nu orientere os hen i vores sikkerhedspolitik? Hvad bliver der af NATO i den nye situation med et svækket USA? Hvad kan vi bruge EU til i en situation, hvor vi er hæmmet af forsvarsforbeholdet? Spørgsmålene står i kø. Og det gør de også hos en traditionel partner, som for øjeblikket ser sig som forladt og truet, United Kingdom. Hvad er der blevet af det tilsyneladende enige ”Vesten”, som samledes omkring § 5, ”Musketer-eden” i NATO-pagten for 20 år siden? I en situation, hvor en kendt, fjendtlig magt, Taliban, nu har fået adgang til de mest raffinerede våben? Og i en situation, hvor det våben, som anvendtes 11.9.2001, selvmordsattentatet, nu igen 26.8. er blevet anvendt i Kabul, med mange amerikanske og afghanske ofre som resultat – de største amerikanske tab gennem 10 år krig i Afghanistan? Er det mest kompetente svar virkelig igen den gengældelsesaktion mod IS, som Biden truer med?

”Vesten” står kort sagt med et gigantisk ledelsesproblem. I denne forbindelse har Frankrigs Europaminister Clément Beaune netop valgt at besøge København. Den franske regerings diagnose, som er gengivet i Dagbladet Information 27.8., lyder: »Europa er teknokratisk, strategisk, militært afhængig af USA. Det er et afhængighedsforhold baseret på midler, udstyr, osv. Det skaber en afhængighed i forhold til beslutningskraft – og sågar tankekraft.«

Efter Beaunes mening viser den kaotiske tilbagetrækning fra Kabul konsekvensen af, at Europa ikke i tide har udviklet en fælles strategi og værktøjer for sin egen sikkerhed.

»Vi lader for ofte amerikanerne tænke for os. Og det er her, vi skal starte», udtalte Beaune i København og nævnte endvidere: »På de store mål inden for sikkerhed, handelsspørgsmål og klima har vi oplevet, hvad det indebærer, når USA ikke længere er på samme linje som os. Det var

Frankrigs Minister for Europa Clément Beaune

europæerne, som reddede Parisaftalen, mens Trump trak sig ud. Det viser, at vi skal være i stand til nogle gange at gøre tingene ikke mod USA, men uden USA, eller ved siden af USA, men med vore egne refleksioner og handlinger. Og jeg mener, at eksemplerne på dette bliver flere og flere.«

Frankrig har allerede en række ideer til, hvordan dette kan udmøntes i praksis. Også Frankrig har været involveret i Afghanistan, men trak sig tidligere ud end Danmark og siden taget flere initiativer i Afrika rettet mod islamistisk terrorisme. Frankrig er det NATO-land, bortset fra Tyrkiet, som har lagt størst afstand til organisationens angelsaksiske dominans og amerikanske lederskab. Men kan det få resten af EU til at bakke op om en mere uafhængig europæisk sikkerhedsdoktrin? Og kan en sådan indgyde ”Vestens” storpolitiske rivaler, som Kina og USA, tiltrækkelig respekt?

I første række er det på det humanitære og politiske område, Vestens troværdighed står på spil. Er ”vi” overhovedet til at stole på, og drejer vore værdier sig kun om os selv? Her har nu et stort flertal i Folketinget besluttet at indføre en særordning med tilbud om to års opholdstilladelse til afghanske tolke og andre samarbejdspartnere med danske udsendte i Afghanistan, som måtte ønske at blive evakueret fra Kabul. Det klæder Danmark med denne uforbeholdne tak til dem, der lokalt har gjort det muligt for de udsendte danskere at fungere i det afghanske samfund. Men det fjerner ikke skuffelsen over, at indsatsen tilsyneladende var forgæves.

Men var den nødvendigvis det? Der er faktisk stemmer, som hævder, at indsatsen alligevel har nyttet. Anders Fogh Rasmussen (Deadline DR2) mener således, at de mange afghanere, der nu gerne vil forlade landet, har lært værdien af vores livsform og derfor ikke kan acceptere igen at blive underkastet et religiøst tyranni, hvad han ser som et positivt resultat af de 20 års indsats.

Andre, som Jørgen Carlsen i Kristeligt Dagblad 27.8. hæfter sig ved, at Ahmad Massoud, søn af ”Panjshir-dalens løve” Ahmad Shah Massoud, nu med i hvert fald 9.000 mand har rejst oprørsfanen mod Taliban og tiltrukket bl.a. medlemmer af den styrtede regering i Kabul. Lige som sin far bekender unge Massoud sig til en kombination af moderat islam og respekt for menneskerettigheder. Carlsen undrer sig på den baggrund over, hvorfor man ikke meget tidligere satsede på kræfter som denne sympatiske leder: »Skal man i bagklogskabens ulideligt klare lys anstille en betragtning, ville det være, at de NATO-allierede burde havde satset på Ahmad Massoud og hans mænd på et tidligere tidspunkt. Deres kampgejst ville tegne et helt andet Afghanistan end det korthus, der falder. Nu lever ikke bare afghanerne med udsigt til sharia, men resten af verden med Afghanistan som et insekthotel for terrorister. Medmindre ånden fra Panjshir får tag i den afghanske befolkning.«

Ahmad Massoud, den yngre

Carlsen overser her nok den omstændighed, at Massoud tilhører en minoritet, tadjikkerne, mens Taliban er forankret i den største befolkningsgruppe, pashtunerne, som traditionelt har stillet magthaverne i landet, også den demokratisk valgte præsident, og som udgør næsten 50% af Afghanistans befolkning. For Afghanistan er stadig et land, hvor stammeforhold og religiøse grupperinger normalt er vigtigere end en tværgående nationalfølelse. En sådan mobiliseres især, når kræfter udefra besætter landet, som det var tilfældet med russerne. Men det var lykkedes Taliban-styret i 2001 at gøre sig så upopulært, at få afghanere rejste sig til støtte for det under det amerikansk-ledede angreb i efteråret 2001. Hvorfor gik så den 300.000 mand store afghanske hær i opløsning denne sommer? Efter al den coaching og det materiel, den havde fået af USA?

Det enkle svar er, at ingen ville sætte livet på spil for en præsident, der flygtede. Så hellere i tide redde sig over på vindversiden. Livet er trods alt det vigtigste at beholde. Men hvor tro vil ”desertørerne” være over for deres nye herrer? Og hvad med IS-terroristerne, som slog til torsdag ved Kabuls lufthavn? Vi ved det ikke – men det kan ikke udelukkes, at de nuværende Taliban-ledere besidder større statsmandskunst end deres forgængere omkring årtusindskiftet. Og at det lykkes for dem at udrette, hvad hverken konger eller præsidenter, russere eller amerikanere formåede, at skabe en helhed ud af det etnisk og religiøst splittede land. Eller at det lykkes Massoud at virkeliggøre sin vision om Afghanistan som et centralasiatisk Schweiz.

Det umiddelbare resultat af begivenhederne omkring Afghanistan-projektets sammenbrud er imidlertid ikke til at tage fejl af: En geopolitisk svækkelse af Vesten i Asien, en tillidskrise internt i den vestlige alliance, samt et alvorligt tilbageslag for menneskerettighederne i hele regionen, og vel også i verden som helhed. Det opståede magtvakuum bliver allerede modsvaret af et styrket militært samarbejde mellem Kina, Rusland og Iran i Golf-regionen.

Vestens bedste chance i denne situation er de stærke interessemodsætninger, som stadig hersker mellem Vestens modspillere i regionen, fra Tyrkiet over Iran og Rusland til Kina, og de store udfordringer, Taliban står overfor med den nationsopbygning, de nu skal i gang med på ruinerne af det vestlige projekt. Og her er de nu udfordret fra to sider. Hvor IS med sin globale jihadisme nu har demonstreret sin uforsonlige holdning til det ”nationalistiske” Taliban med de blodige selvmordsattentater ved Kabuls lufthavn.

Er USA og Taliban nu pludselig blevet allierede? Og vil Taliban stå ved sit løfte om at medvirke til kampen mod international terrorisme til gengæld for tilbagetrækningen? Er det et udtryk for, at vi står over for et nyt Taliban, der ikke som i 2001 var tæt forbundet med al-Qaeda og andre globale jihadister? Muligvis på ledelsesplan, men hvor meget kontrol har ledelsen med sine styrker? Det vil vise sig i de kommende måneder.

Kampen om Nation Building Western Style i Afghanistan er endt med et nederlag til vesten. Men ofrene fra 20 års kamp er måske alligevel ikke forgæves. For det vigtigste formål for 20 år siden var at rette et dræbende slag mod det internationale jihadistiske netværks udnyttelse af Afghanistan som base, og det lykkedes i første omgang. Siden har det fortonet sig under de forgæves forsøg på nation building i landet. Nu vil den oprindelige kamp fortsætte i en anden form og konstellation af aktører. Hvilket måske snart vil føre til vestlig anerkendelse af en Taliban-ledet regering i Afghanistan. Om denne så vil klare sig bedre end sine forgængere og give den tilbageværende befolkning tålelige levevilkår, vil tiden vise. Men skal projektet lykkes, forudsætter det fortsat støtte udefra.

Vi er trods tilbagetrækningen næppe færdige med Afghanistan. Den gensidige afhængighed vil formentlig fortsætte, om end under andre vilkår. Men der er efterhånden ikke meget tilbage af den ”liberale verdensorden”, som manifesterede sig så tilsyneladende overbevisende for 20 år siden.

Georgiens og Hvideruslands sikkerhedstjenester har indledt samarbejde

Af Karsten Fledelius og Søren Riishøj

I kølvandet på det forfalskede præsidentvalg i Belarus og undertrykkelsen af oppositionen har Vesten indført vidtgående sanktioner mod Lukasjenkas styre. Men det har ikke forhindret Georgiens og Hvideruslands sikkerhedstjenester i at indlede et nærmere samarbejde. Det skriver "Emerging Europe" (24.8.2021). Aftalen mellem de to sikkerhedstjenester går helt tilbage til 2016, men er først nu sat i værk. Aftalen går ud på udveksling af informationer på sikkerhedsområdet og bekæmpelse af organiseret kriminalitet, terrorisme og illegal våbenhandel. Oppositionen i Hviderusland frygter, at aftalen vil bringe oppositionelle, der har søgt tilflugt i Georgien, i fare.

Den georgiske sikkerhedstjeneste betegner kritikken af aftalen som "disinformation" og som et forsøg på at diskreditere Georgien. Georgien har, siges det, lignende aftaler med USA, Storbritannien og EU. Men hvorfor gennemføres aftalen først nu? Muligvis skyldes det, at Lukasjenka truer Georgien med at anerkende de to udbrøderprovinser Sydossetien og Abkhasien, hvis den georgiske regering følger Vestens sanktionspolitik. Lukasjenka har et lignende våben over for Ukraine: at starte flyvninger til Krim og ad den vej indirekte anerkende den russiske annektering af Krim.

Aftalen mellem de to sikkerhedstjenester er blevet skarpt kritiseret af vestlige lande. Den ledende hviderussiske oppositionspolitikker Sviatlana Tsikhanouskaja har skrevet til den georgiske regering og bedt om sikkerhed for, at aftalen ikke er en trussel mod oppositionen mod Lukasjenkas styre. Aftalen har skabt nye politiske spændinger mellem Georgien og Vesten.

Forholdet var i forvejen blevet dårligere. Regeringen er utilfreds med fortsat at blive holdt uden for EU og NATO, og med de økonomiske aftaler. Den georgiske regering er også blevet beskyldt for at have brudt den aftale, som med EUs mellemkomst var blevet indgået om at få genoptaget arbejdet i det georgiske parlament efter valget sidste år, som er kørt fast i konflikten mellem regering og opposition. Spørgsmålet er, om den pro-vestlige orientering i georgisk politik nu er et afsluttet kapitel.

Borgerforslag indvarsler ny flygtningepolitik

af Tue Magnussen

Antallet af flygtninge i verden er i dag på sit højeste siden Anden Verdenskrig. Ifølge FNs flygtningeorganisation, UNHCR, er 82,4 millioner mennesker nu flygtninge. Det faktum, at 86% af verdens flygtninge opholder sig i fattige tredjeverdenslande, understreger, at flygtningeproblemet i langt højere grad er et globalt problem end et vesteuropæisk problem selvom retorikken gennem mange år i den hjemlige debat kunne forlede til at tro det modsatte.

UNHCR forudser og frygter i en udmelding den 27. august, at den aktuelle situation i Afghanistan efter Talibans indtog i Kabul vil afføde en flygtningestrøm på op imod yderligere en halv million mennesker til Afghanistans nabolande.

Det har tidligere været en del af dansk udenrigspolitik, at Danmark påtog sig et ansvar for at medvirke til en afbødning af det globale flygtningeproblem. Men i de seneste år har dansk flygtningepolitik udviklet sig i en trist retning alt imens, det globale flygtningeproblem er vokset. Det skyldes først og fremmest skiftende danske regeringers flygtningepolitik, der medfører en fortsat svækkelse af det internationale konventionsbaserede flygtningesamarbejde. Sammen med fortsatte stramninger både i forhold til udsendelse af syriske flygtninge, paradigmeskift, såkaldte ghettolove og adgang til at opnå statsborgerskab, har såvel de tidligere Løkke-regeringer som den nuværende socialdemokratiske regering skabt en udtalt inhuman dansk flygtningepolitik.

Med vedtagelsen den 3. juni 2021 af lov nr. 226 og ideen om en eksternalisering af flygtningemodtagelse gennem oprettelse af såkaldte modtagelejre uden for Europa, er den danske regering nu gået så langt, at man ligefrem aktivt underminerer FNs Flygtningekonvention, der som mål har at sikre, at alle flygtninge får de universelle menneskerettigheder, som FN med Menneskerettighedserklæringen formulerede i 1948.

Flygtningekonventionen blev i høj grad forhandlet og formuleret med en dansk pen, der blev ført af den danske jurist og kontorchef, Knud Larsen. Han var præsident for den FN-konference i Geneve, der efter ugelange forhandlinger i juli 1951 formulerede FN-konventionens tekst. Knud Larsen underskrev på Danmarks vegne konventionen straks den 28. juli som det første land. Danmark var også det første land, der ratificerede FNs flygtningekonvention. Det skete den 17. november 1952.

FNs Flygtningehøjkommissariat, UNHCR, blev allerede oprettet året før, i 1950. Den tidligere statsminister Poul Hartling var i årene 1978 til 1985 FNs Flygtningehøjkommissær og som sådan bl.a. en af hovedarkitekterne bag udvikling og implementering af UNHCRs kvoteflygtninge-system. FNs og UNHCRs kvotesystem har vist sig at være den foreløbigt bedste måde at hjælpe dem med størst behov. På vegne af UNHCR modtog Poul Hartling i 1981 Nobels Fredspris.

Siden da har Danmarks rolle som foregangsland internationalt i flygtningearbejdet ændret sig radikalt til, at det officielle Danmark helt forfødte 70-årsdagen for FNs flygtningekonvention den 28. juli i år.

Den nye lov om modtagelejre kan ligefrem være med til at ødelægge det globale flygtningesystem og baserer sig på en meget snæver fortolkning af Danmarks internationale forpligtelser, som ligger fjernt fra og er fremmed for den humanisme og det fremsyn, som Knud Larsen og Poul Hartling repræsenterede i det internationale flygtningearbejde.

Regeringens ønske om at overføre Danmarks ansvar for asylbehandling til andre lande er ikke nyt. Alligevel er der endnu ikke indgået en aftale med noget land. Projektet rejser fortsat flere spørgsmål end svar om den praktiske implementering. Sporene fra andre lande skræmmer. Især har Australien fået verdensomspændende kritik for de stærkt kritisable forhold på øerne Nauru og Manus med frihedsberøvelse, fysiske overgreb, langsom asylsagsbehandling og manglende adgang til sundhedsbehandling, juridisk bistand og klagemuligheder.

Den danske lov bygger på en præmis om, at modellen vil bryde menneskesmuglernes forretningsmodel og dermed føre til et mere retfærdigt system. Men det er en falsk præmis. Asylansøgere skal stadig risikere en farefuld færd over Middelhavet for at komme til Danmark for derefter at blive overført til en asylejrer fjernt fra Danmark.

Det historiske skift fra internationalt foregangsland i beskyttelsen af mennesker på flugt til Danmarks nuværende rolle med en politisk usolidarisk, inhuman flygtningepolitik, der nu ligefrem indebærer en underminering af FNs flygtningekonvention, har internationalt affødt både forundring, kritik og fordømmelse.

FNs flygtningehøjkommissariat, UNHCR, har været blandt de mest udtalte kritikere af de danske planer. UNHCRs øverste leder, Filippo Grandi, understregede, at loven er i strid med de principper, som det internationale flygtningesamarbejde bygger på: "Bestræbelser på at unddrage sig ansvar strider mod såvel ordene som ånden i Flygtningekonventionen samt den globale pagt om flygtninge, hvor verdens lande blev enige om en mere retfærdig fordeling af ansvaret for den globale flygtningebeskyttelse."

Internationalt er der bred enighed om, at Danmarks nye lov er både usolidarisk og uansvarlig, men den nok mest skarpe i sin kritik var generalsekretær Jan Egeland fra den norske flygtningeorganisation NRC i Politiken 10. juni. Han stemplede loven som "det mest nærige, smålige og hykleriske", han har set i nordisk politik i lang tid, som et skræmmeeksempel på linje med Ungarn og en alvorlig trussel mod internationalt samarbejde om flygtninge.

En undtagelse fra den internationale afstandtagen fra den danske regerings udspil kommer fra Storbritannien, hvor den konservative indenrigsminister Priti Patel med opbakning fra Boris Johnson har ladet sig inspirere af dansk flygtningepolitik. Mattias Tesfaye har på sin side kvitteret for opbakningen og udtalt, at Priti Patel, der tidligere har gjort sig til talskvinde for brug af dødsstraf, er en naturlig samtalepartner for den danske regerings bestræbelser på at skabe international opbakning til den inhumane flygtningepolitik.

Også når det drejer sig om modtagelse af kvoteflygtninge gennem FN-systemet går Danmark ene gang. Den 24. juni meddelte udlændinge- og integrationsminister Mattias Tesfaye(S), at Danmark i 2021 kun vil modtage sølle 200 FN-kvoteflygtninge, selvom der på finansloven er afsat midler til at modtage 500 kvoteflygtninge.

Dermed lever Danmark ikke op til sit internationale ansvar. Det er ikke eksplicit juridisk i strid med Flygtningekonventionen, som blev vedtaget før kvotesystemet siden blev udviklet af UNHCR, men det strider mod konventionens intention og er det seneste udtryk for en umenneskelig dansk flygtningepolitik uden internationalt sidestykke.

Det strider dermed også med ønsket om, at Danmark internationalt skal være foregangsland for menneskerettigheder, som det blev proklameret i den nye udviklingsstrategi, der blev lanceret samme dag som beslutningen om modtagelse af kun 200 FN-kvoteflygtninge.

Det yderst beskedne bidrag til at afhjælpe det globale flygtningeproblem går også dårligt i spænd med Danmarks aktuelle sæde i FNs Menneskerettighedsråd og vil kunne skade Danmarks kandidatur til en plads i FNs Sikkerhedsråd.

Ikke kun internationalt, men også i Danmark, synes **regeringens flygtningepolitik at møde en stigende modstand**. Ikke så meget parlamentarisk, hvor regeringen trods modstand i flygtningespørgsmålet fra støttepartierne, fortsætter sin konkurrence med de mest udtalte dele af højrefløjen om både retorisk og med lovudspil at formulere den mest inhumane flygtningepolitik, men snarere i den politiske debat og den folkelige modstand, der har fundet mangfoldige udtryk.

Uagtet at spørgsmålet om hjemtagelse af de danske børn og mødre i de kurdisk-kontrollerede lejre i Syrien er et retspolitisk og ikke et flygtningepolitisk spørgsmål, viste det sig, at et mangesidet pres i form af brede folkelige protester i samspil med en parlamentarisk indsats førte til at regeringen måtte vende på en tallerken. Om end de danske myndigheder virker yderst fodslæbende, når det gælder implementering og praktisk handling, er det foreløbig lykkedes, at regeringen har måttet acceptere at modtage et antal kvinder og børn, som det forhåbentligt lykkes at udvide til at omfatte alle de danske børn og deres mødre.

Det er ikke kun de stædige og vedholdende grupper som Bedsteforældre for Asyl, Asylret og Refugees Welcome, der går i brechen for flygtninge og asylansøgere. Som opfølgning på de store landsomfattende demonstrationer i maj for at undgå udsendelse af syriske flygtninge er der 31. august bebudet nye aktioner og demonstrationer. De store demonstrationer for at undgå hjemsendelse af syriske flygtninge og senest over 1000 underskrifter på det åbne brev fra kirkelige kredse viser, at der er mange, der vil en anden vej.

Det har vist sig, at det er lettere at skabe folkelig opbakning, når man kan personificere og dermed skabe identifikation med de berørte grupper af flygtninge. Sympatien var stor da det lykkedes enkelte unge, kvindelige syriske flygtninge at få omstødt deres forestående udvisninger, så at de i stedet kunne fuldføre deres uddannelser. Tv-billederne fra Kabuls lufthavn eller den nyfødte babys genforening med sine forældre i Sandholm-lejren kaldte naturligt på medmenneskelig sympati og humanisme, der – i hvert fald for en tid – betød, at den fremmedfjendtlige retorik blev afløst af medmenneskelig sympati og spontan indsamling af bamser, legetøj og vintertøj til de nyankomne børn.

Det er sværere at mobilisere, når det gælder mere abstrakte spørgsmål som paradigmeskift, lovforslag om luftige planer om modtagelseslejre, antal af kvoteflygtninge, menneskerettigheder, konventioners universalitet eller borgerforslag om en anderledes politik.

Alligevel er det lykkedes en lille initiativgruppe at indsamle 50.000 underskrifter på et borgerforslag om en mere human og solidarisk flygtningepolitik i Danmark. Mens det ikke er lykkedes andre velmente og fornuftige forslag om andre emner at nå 50.000 underskrifter, lykkedes det stille og roligt - og på trods af coronaen - hen over sommeren at skabe opbakning til forslaget, der anviste følgende konkrete tiltag: Udvide omfanget af FNs kvoteordning, mulighed for asylansøgning på ambassader og konsulater samt udstedelse af humanitært visum, der giver en flygtning mulighed for selv lovligt at rejse til Danmark, udfasning af udrejsecentre og såkaldte motivationsfremmende foranstaltninger samt at flygtninges opholdstilladelser ikke bør inddrages.

Det er vigtigt, at de danske humanitære organisationer udnytter det momentum, som nu - senest på baggrund af situationen i Afghanistan - synes at have afløst flere års opbakning til skiftende danske regeringers inhumane flygtningepolitik ved sammen at formulere et fælles modsvar til den aktuelle flygtningepolitik. Borgerforslagets tiltag er et godt afsæt for en dansk flygtningepolitik, der ved at

læne sig op af FNs flygtningekonvention og kvoteordning betyder, at Danmark fremover i højere grad kan leve op til sine internationale forpligtelser og vil bidrage til, at Danmark atter – 70 år efter at FNs Flygtningekonvention blev vedtaget - kan genvinde en rolle som internationalt foregangsland på flygtningeområdet.

Helt aktuelt er det blevet foreslået, at Danmark skal modtage mindst 2.000 flygtninge fra Afghanistan. Det er et godt forslag, men det er vigtigt at pege på en varig forhøjelse af antallet af FN-kvoteflygtninge. FN-forbundet og Mellemlfolkeligt Samvirke har nyligt – som reaktion på Tesfayes sølle udspil i juni om kun 200 kvoteflygtninge – rejst krav om, at Danmark fremover skal modtage 2.000 FN-kvoteflygtninge årligt. Gennem et brev til Tesfaye henviste Helsinki-Komiteen allerede i juli til det rekordlave antal flygtninge, som i de seneste år er kommet til Danmark, og udtrykte ønske om, at Danmark fremover skal modtage flere FN-kvoteflygtninge. Brevet og opfordringen er ved nyhedsbrevets deadline fortsat ubesvaret fra ministerens side.

Det er vigtigt, at Dansk Flygtningehjælp i langt højere grad stiller sig i spidsen for bestræbelserne på et opgør med den nuværende inhumane danske flygtningepolitik. I stedet skal man arbejde for en mere human og solidarisk dansk flygtningepolitik, der udover 2.000 kvoteflygtninge årligt fremover vil indebære et opgør med modtagelejre i andre lande og i stedet indvarsle en udfasning af udrejsecentre og såkaldte motivationsfremmende foranstaltninger, samt at flygtninges opholdstilladelser ikke bør inddrages. Internationalt ansvar, solidaritet og integration bør fremover – modsat den nuværende regerings udspil - kendetegne en human dansk flygtningepolitik.

Blokering af Human Dimension Implementation Meeting 2021

Af Philip Maschke

Europas største menneskerettighedskonference, Human Dimension Implementation Meeting, HDIM, holdes sædvanligvis hvert år i september i Warszawa, hvor ODIHR har sit sæde, inviteret af den polske regering.

HDIM giver mulighed for opfølgningen af, for status på udviklingen i de rettigheder og forpligtelser, der blev nedfældet i Københavnsdokumentet i 1990 og A Charter for a New Europe i Paris samme år. HDIM blev vedtaget af stats- og regeringscheferne ved Helsinki-konferencen i 1992, og afholdelsen er løbende blevet opretholdt af Ministerial Council. Man kan udlægge dette som, at det er en forpligtelse for OSCE og medlemsstaterne at afholde HDIM. (Og den menneskelige dimension blev i 1993 en grundsten i EUs *acquis communautaire*, kataloget for optagelse af ny medlemmer).

HDIM giver adgang for bredden af civilsamfundsorganisationer til at påpege præcise misforhold i medlemsstaterne ved en mundtlig fremlæggelse i plenum. I plenum tolkes til seks sprog: engelsk, fransk, spansk, italiensk, tysk og russisk. Medlemsstaterne er repræsenteret ved diplomater, derudover deltager eksperter per emne, og tilmeldte NGO'er. Politikere og ministre er ikke til stede ved HDIM. Plenarforsamlingerne kan til tider opleves som en tyrkisk bazar, især fordi der i formatet ikke er nogen systematisk opfølgning på om dette eller hint implementeres sidenhen.

Skriftlige erklæringer samles i en dokumentationsdatabase. Den største informationsudveksling sker ved omkring 90 side events i løbet af de to uger, mindre møder, hvor præcise emner fremlægges og drøftes. Der er til langt de fleste side events fri adgang for konferencens deltagere. Udover organisationer med en sag, kan man f.eks. træffe nogle staters ambassadører med relevans for regionen. En sand markedsplads for menneskeretstemaer.

OSCEs principielle beslutninger forudsætter konsensus, enighed blandt de 57 medlemsstater. Der er ingen "alle medlemsstater -1" eller "alle medlemmer - 2" flertalsmuligheder.

I praksis skal årets HDIM dagsorden og procedurer således vedtages senest på det sidste møde i Permanent Council i Wien før sommerferien i august. Men i 2021 bliver der intet HDIM. På det sidste Permanent Council den 30. juli 2021 nåedes der ikke enighed om i) HDIM, ii) Annual Security Review Conference, eller iii) det fælles budget, der er basis for organisationens institutioner.

Forhindringer er blevet lagt i vejen for HDIM i de senere år. Det har hidtil dels drejet sig om at begrænse civilsamfundets adgang til at komme til orde, hvor især stater som Rusland og Tyrkiet har ønsket at udelukke bestemte NGO'er, der anses som terrororganisationer. En betegnelse med megen elasticitet. Dels holdes konferencen som gidsel ved at man ensidigt kræver, at enkelte temaer, f.eks. frie valg, ikke må optræde på årets dagsorden.

I 2018 og 2019 udvandrede Tyrkiets diplomater fra HDIM, da "uønskede" NGO'er tog ordet.

Senest kom der en tilmeldingsfrist, så at organisationer kunne kontrolleres forud, hvad der dog ikke udelukkede adskillige GONGO'er, såkaldte civilsamfundsorganisationer, der er talerør for en bestemt stats regeringssynspunkter. Endelig blev der indført fotoforbud i plenarsalen, da især GONGO'er var meget aktive med at fotografere såvel egne indlæg som talsmænd for organisationer, der fremførte kritik. Eksempler på opfølgende arrestationer i hjemlandet findes også.

I 2020 blev mange konferencer indenfor OSCE afholdt digitalt. Men en kombination af den næsten uoverstigelige opgave og de nævnte obstruktioner førte til aflysning af HDIM i 2020.

United Kingdom beklagede den 30. juli i år i stærke vendinger den manglende enighed og førte til referat, at man havde strukket sig langt mht. til at udelukke specifikke temaer fra årets dagsorden. Og opfordrede til fortsatte forsøg på at sikre årets HDIM. Endnu stærkere kritiserede USAs delegation den manglende enighed, som man kalder disrespekt for stats- og regeringschefernes hensigt med konferencen. Tyrkiet fik ført til referat, at denne medlemsstat i 2021 ikke havde stillet sig i vejen for en vedtagelse om HDIM!

Den 30. august satte USAs chargéé d'affaires, Courtney Austrian, navn på den ene medlemsstat, der ikke ønskede HDIM i år: Rusland. "Ruslands fortsatte obstruktion af stien henimod HDIM 2021 såfremt statens ensidige krav ikke imødekommes, er ikke den måde, en ansvarlig medlemsstat opfører sig på. Alle andre medlemsstater er parate til at fortsætte fremad. Det er på tide, at Rusland gør ligeså." (Sprogtonen som sådan er dog ikke ny i de udveksling af synspunkter mellem USAs ambassadør og Ruslands ambassadør, jeg har oplevet på OSCEs konferencer.)

Også den 30. juli havde Norge i kraftige vendinger beklaget den manglende enighed om HDIM 2021. Den 30. august leverede Holland så på vegne af EU en fælleserklæring, hvor man stærkt beklagede, at på trods af udvist fleksibilitet, kunne Rusland ikke gengælde den gode tro, øvrige stater havde udvist.

Dog var man den 20. august (i ferien) nået frem til at aftale afholdelsen af Annual Security Review Conference, som fandt sted den 30. og 31. august i Wien, hvor temaet var de talrige transnationale

konflikter i regionen, deres betydning for borgerne og især for kvinder og piger. Krig, ufred, annekteringer og anti-terror lovgivning er det muligt at tale om.

Den menneskelige dimension, vi finder så vigtig såvel øst som vest for Wien, at borgernes frihedsrettigheder, ytringsfrihed, fri presse, frie valg er vejen til 'nation building', er nødlidende.

Der er tilsyneladende ganske meget liv i OSCE PA, de folkevalgte institution i OSCE. Og megen erfaring. Generalsekretæren Montella blev fornyet, og Lamberto Zannier - fhv. generalsekretær for OSCE og fhv. repræsentant for nationale Mindretal – er specialkonsulent for et projekt "Call for Action - Helsinki + 50 Process", hvad kan der gøres for at revitalisere organisationen? Her drøftedes i marts måned såvel manglen på en 57-1 eller 57-2 mulighed som at der ikke er nogen ansvarlighed knyttet til blokering af konsensus. Også ønsker man i PA et større politisk engagement fra parlamentarikere og derigennem regeringer.

Det var vel opfattelsen, at præsident Joe Biden og hans regering ved sin tiltræden hurtigt genindførte Obama administrationens internationale menneskeretspolitik, noget, der glædede os. Og dermed gik ind for det mål om sammenhængende, altomfattede sikkerhed og demokrati for borgerne i 57 medlemsstater, der er OSCEs mål.

Men nu må vi alle i øst og vest forholde os til den seneste Biden-doktrin i hans tale den 1. september ved de sidste amerikanske troppers hjemrejse fra Afghanistan. "Krig tjener ikke længere vore vitale nationale interesser".

Denne tale er af nogle blevet tolket som afslutningen på viljen til eksport af demokrati og værdier. Nogle observatører spørger, om Europas udenrigspolitikere deler Bidens analyse, at man må afslutte tanken om værdi- og demokrati eksport? Vi må spørge om, hvordan man ser på stenene i skoene i OSCE-samarbejdet.

Retfærdigvis må det tilføjes, at Biden bl.a. sagde: "vi skal arbejde for grundlæggende rettigheder, for kvinders og pigers rettigheder, og have menneskerettigheder som et centralt punkt i vores udenrigspolitik. Dette skal vi ikke opnå ved indsættelse af militær, men med diplomati." (Citeret i uddrag fra NBC News på Youtube).

Måske er der håb forude alligevel.

Opslagstavlen

Den Danske Helsinki-Komité for Menneskerettigheder afholder ordinær generalforsamling onsdag den 8. september kl. 17.15 i København K.

Kontakt sekretariatet for nærmere oplysninger.

Philip Maschke

Udenrigsministeriets afdeling for Europæisk Naboskab har netop udsendt en udgave af sit nyhedsbrev EUN News.

Abonnér ved at skrive til eunnews@um.dk